

Mestna občina Ljubljana
City of Ljubljana

(Zapisnik) Strokovna delavnica:
Strategije lokalnega vključevanja za migrantske organizacije in lokalne oblasti
MOL, 2. 6. 2026, Štefanova ulica 11, Ljubljana

PROGRAM

10.00-10.15 Uvodni nagovor in predstavitev

dr. Lana Zdravković, Mirovni inštitut in Katja Utroša, KD Gmajna

10.15-10.45 Integracijska strategija na lokalni ravni - raziskava MOL in vidik ČP

dr. Simona Zavrtnik in dr. Polona Mozetič, FDV

10.45-11.15 Predstavitev Strategije in akcijskega načrta za spodbujanje participativnih pristopov upravljanja v slovenskih občinah

Barbara Horvat, SOS

11.15-11.30 Pavza

11.30 - 13.30 Omizje: Potrebe in vključevanje migrantskih skupnosti v lokalno skupnost

(Področja: kultura, jezikovno področje, zdravstvo in sociala, stanovanjsko področje ter področje opolnomočenja)

- Biljana Žikić, Kulturni center Danilo Kiš
- Furkan Güner, Društvo Medkulturni dialog
- Alenka Ugrin Vatovec, Pro bono ambulanta Ljubljana
- Aigul Hakimova, KD Gmajna
- Daniel Nzotam, Zavod Afriška vas
- Tina Velišček, Slovenska filantropija
- Jera Grobelnik, MOL, Služba za lokalno samoupravo
- Katja Potočnik Nussdorfer, Zavod Cene Štupar
- dr. Simona Topolinjak, MOL, Oddelek za socialno varnost
- Vanda Straka Vrhovnik, MOL, Oddelek za kulturo
- Darija Božnik, MOL, Oddelek za socialno varnost

13.30–14.00 Zaključna razprava

ZAPISNIK

10.00-10.15 Uvodni nagovor in predstavitev

dr. Lana Zdravković, Mirovni inštitut in Katja Utroša, KD Gmajna

Dogodek se je začel ob 10.00 uri. Uvod v delavnico je naredila Lana Zdravković. Predstavila je projekt EMV-LII, njegove cilje in razvoj ter izpostavila, da je namesto migrantskega sveta v občini MOL nastala delovna skupina za vzpostavitev migrantskega sveta. MOL je naročil tudi raziskavo o migracijah v MOL, ki jo bosta na delavnici predstavili Polona Mozetič in Simona Zavrtnik.

Zdravković je izpostavila namene nove vlade o umiku volilne pravice na lokalnih volitvah za državljane tretjih držav in izrazila namen o skupnem reagiranju na takšni ukrep. Izpostavila je vladno strategijo za vključevanje tujcev, kjer je lokalno okolje prepoznano kot pomembno mesto integracije. Nato je predstavila potek delavnice skozi dan.

Katja Utroša je nadaljevala uvod v delavnico. Tema uvoda je bila volilna pravica na lokalnih volitvah za državljane tretjih držav. Izpostavila je, da je bila ukinitelj te pravice v predvolilnem programu koalicijskih strank. V okviru svojih izkušenj je izpostavila, da si mnogi partnerji pri projektu EMV-LII prizadevajo za takšno pravico v svojem okolju. Takšne pravice npr. ni v Avstriji. Takšen ukrep bi pomenil nazadovanje v politiki razvoja neposredne demokracije. Predstavila je članek Felicite Medved *Volilna pravica tujcev s stalnim prebivališčem kot prispevek integraciji in lokalni samoupravi* (2004). Predstavila je namen priprave javne izjave, ki jo bo delila drugim organizacijam in posameznikom v podpis.

10.15-10.45 Integracijska strategija na lokalni ravni - raziskava MOL in vidik ČP

dr. Simona Zavratnik in dr. Polona Mozetič, FDV

Simona Zavratnik izpostavi, da gre pri lokalni pravici za primer dobre prakse, ki je treba braniti, saj se s takšnim ukrepom izključi iz političnega procesa velik del prebivalstva. Nadaljuje s predstavijo rezultatov raziskave. Izpostavi, da Slovenija potrebuje zakon o integraciji, saj nimamo besedila, kako naj bi se integracija izvajala na lokalni ravni. Izpostavi primer dobre prakse v Pivki, medtem ko v Ljubljani obstajajo številne pomanjkljivosti. Nadaljuje s predlogi za strategijo MOL na področju integracije. Predstavi izhodišča za strategijo.

Nadaljuje Polona Mozetič, ki predstavi relevantne dokumente za strategijo. Na EU ravni je pomemben dokument *Akcijski načrt EK za integracijo in vključevanja za obdobje 2021-2027*, ki izpostavlja pomen lokalne ravni za učinkovito integracijo. Dokument temelji na vrednotah, npr. na "vključevanju za vse", ki zaobjema tako državljane kot migrante in begunce. Dokument prav tako izpostavlja ciljno podporo in fazno podporo (kratkoročni ukrepi, dolgoročno razmišljanje) ter pomen usklajevanja med strategijami. Naslednji pomemben dokument je *Strategija vključevanja tujcev, ki niso državljani EU, v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje RS*, ki je vladna strategija in vsebuje medresorski pristop (ne zgolj MNZ). Izpostavi, da strategija bolj opisuje sedanje stanje, a ji manjka nekoliko »vizije«. Strategija izpostavlja pomen lokalnega okolja in integracijo razume kot dvosmeren proces. Pomembni dokumenti so še zakonodajni akti: ZTuj-2, ZMZ-1, ZZSDT, ZUTD. Mozetič izpostavi problematične ukrepe, kot je zahteva po jezikovnem pogoju pri podaljšanju dovoljenja za bivanje na podlagi združitve družine. Ukrep je posredno diskriminatoren, saj so pridruženi člani običajno ženske. Prav tako ustvarja nevarne posledice (kaj se zgodi z družino, če mati dveh otrok ne uspe opraviti jezikovnega pogoja ob podaljšanju). Posamezne vidike integracije urejajo tudi drugi zakoni, npr. ZOsn.

Mozetič predstavi sklope strategije:

1. MOL kot mesto, ki se posveča integraciji in ceni raznolikost svojega prebivalstva ter spodbuja enakopravno sodelovanje;
2. Povečanje znanja in razumevanje novopriseljenih o lokalni družbi;
3. Izboljšanje dostopa migrantov do institucij, pravic in storitev in zagotavljanje enakih možnosti pri dostopu le-teh;
4. Spodbujanje pridobivanja jezikovnih znanj, veščin in kvalifikacij ter lajšanje priznavanja v tujini pridobljenih kvalifikacij;
5. Spodbujanje občutka pripadnosti v mestu med migranti;
6. Povečanje poznavanja migracij in integracije;
7. Odpravljanje predsodkov in spodbujanje dialoga;

8. Povečanje udeležbe priseljenih prebivalcev pri ustvarjanju sobivanja;
9. Povečanje kompetenc za prepoznavo in upravljanje z raznolikostmi pri zaposlenih v mestni upravi ter podpora pri razvoju ukrepov in storitev, prilagojenih potrebam in ciljem integracije;
10. Spodbujanje povezovanja med migrantskimi skupnostmi in lokalnim gospodarstvom;
11. Skrb za komuniciranje z meščani MOL o migracijah in integraciji;
12. Metodologija spremljanja uresničevanja strategije in uspešnosti ukrepov.

Zavratnik izpostavi občino Zagreb kot primer dobre prakse na področju uveljavljanja strategije vključevanja.

10.45-11.15 Predstavitev *Strategije in akcijskega načrta za spodbujanje participativnih pristopov upravljanja v slovenskih občinah*

Barbara Horvat, SOS

Barbara Horvat začne predstavitev z opisom sodelovanja pri projektu GetCohesive. Naredili so pilotni projekt, v okviru katerega so pripravili razpis za občine. Na podlagi tega razpisa so izbrali Idrijo, ki ima 12 % priseljenih prebivalcev. Želeli so pripraviti načrt za "Vključujočo Idrijo". V okviru projekta so eno leto izvajali participativne dejavnosti, na podlagi katerih so pripravili dokument. Veliko udeležencev fokusnih skupin je bilo iz držav Balkana, npr. iz Kosova in Albanije. Med drugim so se osredotočili na zdravstvo, šolanje in družbeno življenje. Na podlagi dejavnosti so prišli do konkretnih ukrepov za občino Idrija.

V SOS so se nato odločili, da se ne bodo omejili zgolj na eno občino. Imajo 195 občin članic, za katere bi lahko bila strategija integracije relevantna. Horvat je predstavila pomen povečanja modelov participacije (večje zaupanje občanov, večja učinkovitost ukrepov). Strategija predvsem pomaga nadgrajevati obstoječe dejavnosti.

Strateški cilji in ukrepi strategije:

1. Krepitev institucionalnih zmogljivosti za participativno upravljanje
 - a. Krepitev zmogljivosti občin za participacijo občanov in izmenjava znanja
 - i. Razvoj in promocija praktičnih učnih orodij za občinske uslužbence
2. Spodbujanje strukturiranih partnerstev med občinami in organizacijami civilne družbe
 - a. Razvoj strukturiranega sodelovanja med občinami in civilnodružbenimi organizacijami (npr. formalizacija prek memoranduma)
3. Vzpostavitev nacionalne platforme za občine na področju participativnega upravljanja
 - a. Nacionalna platforma za občine na področju participacije (redna srečanja, dostop do gradiv)
 - i. primer obstoječe dobre prakse je mreža za participativni proračun, ki deluje v okviru SOS; v septembru 2026 bodo potekala prva srečanja za nadaljevanje razvoja participativnih proračunov v občinah z vsemi relevantnimi deležniki (občine, civilnodružbene organizacije, akademiki itd.)

11.15-11.30 Pavza

11.30 - 13.30 Omizje: Potrebe in vključevanje migrantskih skupnosti v lokalno skupnost

(Področja: kultura, jezikovno področje, zdravstvo in sociala, stanovanjsko področje, področje opolnomočenja)

- Biljana Žikić, Kulturni center Danilo Kiš
- Furkan Güner, Društvo Medkulturni dialog
- Alenka Ugrin Vatovec, Pro bono ambulanta Ljubljana
- Aigul Hakimova, KD Gmajna
- Daniel Nzotam, Zavod Afriška vas
- Tina Velišček, Slovenska filantropija
- Jera Grobelnik, MOL, Služba za lokalno samoupravo
- Katja Potočnik Nussdorfer, Zavod Cene Štupar
- dr. Simona Topolinjak, MOL, Oddelek za socialno varnost
- Vanda Straka Vrhovnik, MOL, Oddelek za kulturo
- Darija Božnik, MOL, Oddelek za socialno varnost

Biljana Žikić predstavi delovanje Kulturnega centra Danilo Kiš. Začeli so leta 2010 z delavnicami kreativnega pisanja v maternih jezikih. Mnogi, ki so se udeležili takšnih delavnic, so postali tudi objavljeni avtorji. Gre za primer dobre prakse večjezične književnosti, ki vzpostavlja enoten kulturni prostor v širšem družbenem okolju. Te prakse so se razvile tudi v druge iniciative in kulturne dejavnosti, ki omogočajo glas priseljskih prebivalcev. Izpostavi, da obstaja velika pripravljenost za sodelovanje z uveljavljenimi organizacijami (JAK, Društvo slovenskih pisateljev), ki priseljske pisatelje in pisateljice obravnavajo kot enakopravne. Izpostavi primer antologije priseljske literature in knjigo *Bit će bolje*. Vendar izpostavi, da je vse to premalo, saj v Sloveniji nimamo organizacije, ki bi se s tem dolgoročno ukvarjala in podpirala priseljske avtorje. Izpostavi, da bi to vlogo lahko prevzela MOL, saj podpora takšnim projektom s strani občine ni bila izvedena na trajnostni način. Takšna podpora in organizacija bi lahko številnim omogočila uspešno vključevanje v družbo prek kulturnega udejstvovanja, saj kulturno udejstvovanje prinaša mnoge prednosti (socializacija, dobro počutje itd.). Kultura priseljencev mora biti del slovenske identitete in kulture, saj to nacionalno kulturo bogati in ne ogroža. Primer je pesnica Natalija Milovanović (*Tuja mehkoba*), ki je za svojo delo pridobila prestižno literarno nagrado (Veronika). Materni jezik ni ovira integraciji, temveč je osnova za integracijo, saj omogoča vključujoč pristop k njej. Za uspešno kulturno vključevanje je potrebna infrastruktura (prostori, dogodki, tisk), namesto potiskanja na rob. Priseljska kultura ni eksotika, temveč temeljna sestavina družbe, ki za svojo uresničitev potrebuje ustrezne pogoje. Krepitev Ljubljane kot mesta, ki spodbuja priseljsko kulturo, bi mesto vključilo med sodobna evropska mesta. Čeprav je med priseljenci mnogo uspešnih kulturnikov, podpora ostaja pomanjkljiva.

Vanda Straka Vrhovnik se strinja s prispevkom in potrebo po podpori priseljskim kulturnikom. Sama deluje na področju glasbe in bo posredovala sporočilo sodelavcem, ki delujejo na področju literature. Straka Vrhovnik izpostavi, da MOL podpira kulturo izključno prek razpisov, kjer projekte izbirajo različne komisije. Na področju glasbe je na razpisu uspešnih približno 40 % prijav. Žikić odgovori, da so sicer bili uspešni na določenih razpisih, vendar pa je sredstev premalo. Straka Vrhovnik odgovori, da to razume, a izpostavi, da kultura ni v ospredju pri finančnih izdatkih MOL.

Furkan Güner predstavi delovanje društva Medkulturni dialog, ki deluje od leta 2007. Društvo deluje na področju migracij, integracije in medkulturnega dialoga. Društvo deluje kot most med turško in slovensko kulturo. Predstavi projekt *Brez ovir do enakosti*, kjer sodelujejo z KD Gmajna in ADRA Slovenija. Društvo organizira dogodke povezovanja med priseljenci in lokalno skupnostjo v Sloveniji. Redno organizirajo dogodke ob dnevu žensk za 8. marec. Pripravljajo delavnice za samozagovorništvo, kot so delavnice o upravljanju socialnih omrežij in delavnice o zakonodaji. Izdelali so priročnik na temo zakonodaje in institucij za migrante. Predstavi dejavnosti "Novi obrazi Slovenije", ki izpostavlja posameznike iz priseljske skupnosti. Na Radiu Študent vodi oddajo

Enolončnica, kamor pridejo gostje iz različnih priseljenjskih skupnosti (55 intervjujev). V okviru društva organizirajo tudi obiske domov za starejše občane. Organizirajo kuharske delavnice (v sodelovanju z Zavodom Cene Štupar). Izpostavi udeležbo na kulturnih festivalih v Sloveniji (npr. festival štrukljev ŠtrukljiFest), saj pogosto ni udeležbe priseljenjskih društev. Organizirali so tudi večer Rumijeve poezije. Organizirajo večerje v sklopu meseca Ramadana, kamor povabijo ljudi iz mnogih skupnosti. Prav tako organizirajo humanitarne akcije (npr. poplave na Črni na Koroškem). Na področju jezika organizirajo krožek pogovorne slovenščine za priseljence. Izpostavi pomen jezikovnega znanja, ki se razvija skozi pogovor. Predstavi tudi predloge za izboljšanje jezikovnih tečajev za tujce:

- Daljši tečaji jezika (400-1000 ur jezika);
- Intenzivni tečaji jezika;
- Prilagoditev tečajev glede na predhodno znanje;
- Upoštevanje maternega jezika pri pripravi tečajev;
- Gradivo dostopno prek spleta in socialnih omrežij.

Katja Potočnik Nussdorfer iz Zavoda Cene Štupar izpostavi, da je jezikovnih tečajev precej, ampak je potrebno spremljati novice na spletni strani zavoda. Predlaga tudi prijavo na mesečne novice za lažje spremljanje objavljenih tečajev. Upravne enote izdajo potrdilo za brezplačno udeležbo. Predstavi različne oblike in pravice dostopa do brezplačnih tečajev (npr. za starše). Stvari se ves čas spreminjajo, zato za redno spremljanje tečajev predlaga spremljanje spletni strani, od katerih so mnogi brezplačni. Za osebe z mednarodno zaščito je 400 ur jezikovnih tečajev. Za prosilce za azil se tečaji izvajajo na treh mestih azilnih nastanitev. Trenutno tečaje izvaja Limes d.o.o. Pri Cene Štupar so za priseljence pripravili brošuro o mestu Ljubljana v različnih jezikih. Druga brošura je o storitvah in institucijah ("Dobrodošli v Sloveniji"). Güner pohvali delovanje Cene Štupar in predlaga obstoj enotne aplikacije, ki bi vsem priseljencem omogočala dostop do vseh relevantnih informacij (jezik, administracija, zdravstvo, kultura itd.). Zdravković omeni integracijski forum, ki deluje prek skupne »mailing liste« in ponudi udeležencem dostop do nje za lažjo koordinacijo ter nadaljuje s temo medkulturne mediacije in izobraževanj na temo, ki so jih izvajali.

Aigul Hakimova iz KD Gmajna predstavi problematiko stanovanj. V okviru stanovanjske iniciative so vložili amandma na zakon, ki bi osebam s stalnim prebivališčem omogočil dostop do neprofitnih stanovanj. Migranti nimajo dostopa do neprofitne najemnine. Migranti pogosto živijo v prenatrpanih stanovanjih, pogost je razizem pri najemu. V Ljubljani mora 3-4 članska družina za najem stanovanja plačati vrednost vsaj ene minimalne plače. Skoraj 90 % vseh tujcev v Sloveniji prihaja iz tretjih držav. Za stalne prebivalce je mogoč najem v stanovanjih republiškega sklada (stroškovni najem). Drugod po Evropi so podobne težave. Težavo predstavlja spekulativni trg stanovanj, saj je trg privatnega najema povsem nereguliran, najemjemalci so prepuščeni samovolji lastnikov stanovanj. Izpostavi problem brezdomstva med priseljenici.

Katja Utroša izpostavi problem izkoriščanja migrantskih delavcev v samskih domovih, kjer prebivalci plačujejo po 200 eur na mesec, domovi pa so prenatrpani (samski dom na Poljanski naj bi imel 300 prebivalcev). Daniel Nzotam izpostavi, da je glavni problem premalo stanovanj. Darija Božnik iz MOL prepozna problem in izpostavi, da imajo isti problem Slovenci in migranti. Občina sicer gradi nova stanovanja, vendar je problem splošen po Evropi. Glede brezdomstva Božnik odgovarja, da sicer MOL sofinancira Kralje ulice in ima zavetišča, vendar je teh premalo. Jera Grobelenik iz MOL odgovarja, da priseljenci nimajo dostopa do socialnih stanovanj zaradi zakona, ki navaja, da je to mogoče zgolj v primerih, kjer velja vzajemnost z državo priseljenca. Izpostavi, da se za mnogo problemov dojemata MOL kot odrešenika, ki pa ima omejene možnosti reševanja socialnih problemov. Denis Striković, svetnik MOL, predstavi problematiko stanovanj, kot se izpostavlja v mestnem svetu. Sam vidi en ukrep v obvezni dodelitvi stanovanj iz novogradenj za Stanovanjski sklad. Sam pozna primere študentov iz BiH, ki so študij v Sloveniji morali zaključiti zaradi nedostopnosti stanovanj.

Striković izpostavi kot pomemben ukrep obdavčenje dodatnih stanovanj, ki pa ga nobena vlada do sedaj še ni bila pripravljena sprejeti.

Daniel Nzotam predstavi delovanje Zavoda Afriška vas. Zavod ima prvo afriško trgovino v Sloveniji in organizira prvi afriški festival. V 2026 bo že deseti. Pomembno je, da se lahko migranti počutijo sprejete. V svojem delu opaža, da imajo migranti številna znanja in izkušnje, vendar pa malo priložnosti, da to pokažejo. Svoje delo vidi kot dejavnost opolnomočenja. To pomeni: dostop do informacij, izobraževanje, zaposlitvene možnosti, podpora podjetništvu itd. Glavni izzivi: jezik, iskanje zaposlitve, omejene socialne in poslovne mreže, birokratski postopki, premajhno prepoznavanje znanj in talentov itd. Takšne težave pomenijo, da posamezniki ne razvijejo svojih potencialov. Potrebno je skupno naslavljanje težav, saj s sodelovanjem lahko migranti soustvarjajo družbo. Afriški festival vidi kot most med afriško skupnostjo in ostalimi prebivalci. Tam mnogi dobijo priložnost, da pokažejo svoja znanja in talente. Gospodarsko opolnomočenje je ena najmočnejših oblik opolnomočenja. Primeri uspešnih zgodb: Afro Diamonds Salon, restavracija Baobab... Za opolnomočenje je potrebno: podpora podjetništvu, mentorstvo, znanje jezika itd. Opolnomočeni migranti krepijo celotno družbo.

Alenka Ugrin Vatovec iz Pro Bono ambulante predstavi delovanje organizacije. Ambulanta je namenjena osebam brez zdravstvenega zavarovanja. Je del ZD Ljubljana Bežigrad. Ima dva dela: zdravstveni del in psihosocialni del (ta del ima čez Slovenska filantropija). Ambulanta dela od leta 2002. Ambulanto financira MOL in Ministrstvo za zdravje, manjši del tudi FIHO. Zdravstveni del ima zagotovljeno financiranje, medtem ko je psihosocialni del odvisen od projektnega financiranja. Imajo tri zaposlene: medicinska sestra, socialna delavka, gospodinja. Prostovoljci: zdravniki, farmacevti, pravnik, psihoterapevtka. Kdo so uporabniki? Kdorkoli, ki nima obveznega zavarovanja in prebiva na MOL. V obravnavo vzamejo tudi prebivalce drugih občin, ki pa prihajajo redko. 80% - 95% uporabnikov je tujcev različnih statusov. Zastopanost po spolu 50/50. Otrok/mladoletnih je približno 10-15. Pri otrocih je večinoma problem to, da so v procesu pridobivanja dovoljenja za bivanje. Med tujci je največ prosilcev za azil, oseb z začasno zaščito (Ukrajina) in oseb v postopku urejanja prebivanja v RS. Preko ambulante lahko uporabniki pridejo v sistem (npr. napotnica za specialista). Zgodovina uporabnikov:

- Začetek-2002: Izbrisani in brezdomci
- 2008-2009 - finančna kriza: Propadli podjetniki in njihovi otroci
- 2016: Prosilci za azil
- 2022: Ukrajinci z začasno zaščito
- Covid: Tujci v pridobivanju dovoljenja za bivanje (dolgi postopki na UE)

Veliko težavo predstavljajo zobozdravstvene težave. Med zdravniki so prostovoljci, med zobozdravniki pa jih ni. Trenutno uporabnike z zoboboli napotujejo k dežurni službi. Rešitev težave je pogosto odvisna od osebe, na katero uporabnik naleti. Nekateri namreč ne omogočajo storitve, ker ni znano, kdo po storitev plačal. Drugi storitve omogočajo. Dodatna težava je namestitve v domove starejših občanov ali oskrbovana stanovanja - primeri starostnikov in brezdomnih invalidov. Ambulanta je bila zamišljena kot kratkotrajen projekt, vendar ni tako ostalo. Pro bono ambulante delujejo še v MB, KP in KR. Slovenska filantropija ima 12 mediatorjev za 8 jezikov. Pomoč je namenjena v prvih letih bivanja. Del tega je tudi zagotavljanje zdravstvene pismenosti.

Ključni izzivi:

- Različen obseg storitev glede na migrantski status
- Težaven dostop do storitev brez zdravstvene kartice (otroci prosilcev imajo enako obseg pravic kot državljani, vendar v praksi ni tako)
- Pomanjkanje družinskih zdravnikov
- Ni znanja med migranti o zdravstvenem sistemu

- Ni sistemskega dostopa do tolmačev

Cilji:

- Sistemsko omogočanje mediacije in tolmačenja
- Boljše sodelovanje z zdravstvenimi ustanovami
- Povečati informiranosti

Tina Velišček iz SF izpostavi izkušnje iz projekta na temo kulturne mediacije: zdravstvene institucije so manj pripravljene na sprejemanje storitev kulturne mediacije. Sama vidi, da so zdravniki pogosto v časovni stiski, čas obravnave se namreč podaljša, če je zraven tolmač.

Zapisnik: Jošt Žagar

Uredila: Katja Utroša

Co-funded by
the European Union